

PEL M2-93: Rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus

Määräyksen tausta ja säädöserusta

Määräys PEL M2-93 sisältää rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevat vaatimukset niille lentolupakirjan haltijoille ja muille ilmailuradiotaajuuksien käyttäjille, joilta ei vaadita EU-säännösten mukaista kielitaitomerkinäköä.¹ Kielitaitomerkinäköjä ja kielitaidon arviointia koskevat tarkemmat vaatimukset ovat määräyksessä PEL M2-92.

Radiopuhelimenhoitajan kelpuutus vaaditaan Kansainvälisen televiestintäliiton (International Telecommunication Union, ITU) radio-ohjesäännön 37 artiklan mukaisesti kaikilta, jotka käyttävät ilma-aluksessa tai maassa olevaa ilmailuradioasemaa. Kelpuutukset jaetaan kahteen luokkaan, joista yleisen radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen haltija saa hoitaa ilmailun radiopuhelinliikennettä millä tahansa ilma- tai maa-asemalla. Rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen haltija saa hoitaa radiopuhelinliikennettä sellaisilla ilma- ja maa-asemilla, jotka toimivat yksinomaan siirtyvän ilmailuviestipalvelun (*aeronautical mobile service*) tai satelliittipohjaisen siirtyvän ilmailuviestipalvelun (*aeronautical mobile-satellite service, AMSS*) käyttöön varatuilla taajuuksilla, kun lähettimen käyttäminen edellyttää vain yksinkertaisten ulkoisten kytkimien käyttöä. EU-lainsäädännössä radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksesta ei ole säännöksiä, vaan sitä pidetään kansallisena kelpuutuksena.

Rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus vaaditaan näin ollen kaikilta, jotka käyttävät ilmailuradiota muutoin kuin hätätilanteessa. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi lentomiestistö, lennonvarmistushenkilöstö, ilma-alusten huoltohenkilöstö, lentopaikkojen merkinantajat ja tarvittaessa kunnossapitohenkilöstö, sekä lentoaseman lähtöportteilla työskentelevät henkilöt, jotka pitävät ilmailuradiolla yhteyttä saapuvan tai lähtevän lentokoneen miehistöön. Rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus vaaditaan myös miehittämättömän ilma-aluksen kauko-ohjaajalta, jos hänen on tarpeen käyttää ilmailuradiota saadakseen yhteyden miehitettyjen ilma-alusten lentäjiin tai ilmaliikennepalveluelimeen, sekä tarpeen mukaan pelastustoimen henkilöstöltä. Lentomiestistön osalta asiaa koskevat säännökset sisältyvät liikenteen palveluista annettuun lakiin (320/2017) ja muun ilmailuhenkilöstön osalta ilmailulakiin (864/2014).

Tässä määräysmuutoksessa on siirretty kaikki radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevat vaatimukset määräykseen PEL M2-93. Aiemmin näitä vaatimuksia sisältyi myös ilmailun kielitaitovaatimuksia ja kielitaidon arviointia koskevaan määräykseen PEL M2-92. Koska kuitenkin molemmissa on kyseessä sama ITU:n radio-ohjesäännön mukainen kelpuutus, joka vaaditaan kaikilta ilmailuradiota käyttäjiltä kielitaitomerkinäköstä riippumatta, radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevat vaatimukset on katsottu selkeimmäksi esittää vain yhdessä määräyksessä. Määräysten PEL M2-92 ja PEL M2-93 välille on tehty ristiviittauksia sen korostamiseksi, että tiettyjen lupakirjojen haltijoilta vaaditaan rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen lisäksi myös erillinen kielitaitomerkinäkö. Lisäksi määräysmuutoksessa on huomioitu ilmoituksenvarainen koulutus, EU-vaatimusten mukaisen teoriakoulutuksen osana annettava radiopuhelinliikenteen koulutus sekä se, että koulutuksen on täytettävä ITU:n radio-

¹ Kielitaitomerkinäköä vaaditaan komission lentomiestistöasetuksen (EU) N:o 1178/2011 liitteen I (osa FCL) kohdan FCL.055 mukaisesti kevyiden ilma-alusten lupakirjan (LAPL (A/H)), yksityislentäjän lupakirjan (PPL(A/H)), ansiolentäjän lupakirjan (CPL(A/H)), liikennelentäjän lupakirjan (ATPL(A/H)), usean ohjaajan miehistölupakirjan (MPL(A)) sekä ilmalaivojen ja pystysuoraan nousevien lentokoneiden ohjaamiseen oikeutettujen lupakirjojen haltijoilta, ja lisäksi lennonjohtajilta ja lennonjohtajaoppilailta komission asetuksen (EU) 2015/340 liitteen I kohtien ATCO.B.030 - ATCO.B.040 mukaisesti. Kansallinen ilmailumääräys PEL M2-92 ulottaa kielitaitomerkinäköä vaatimuksen myös lennontiedottajiin.

ohjesäännön mukaiset vaatimukset. Määräykseen on myös lisätty poikkeusten myöntämisen mahdollistava kohta.

Liikenne- ja viestintävirasto antaa muutetun määräyksen lentomiestien osalta liikenteen palveluista annetun lain 131 §:n nojalla, jonka mukaan virasto voi antaa lentoturvallisuuden varmistamiseksi tarkemmat määräykset lupien kelpoisuusvaatimuksista ja voimassaoloajoista. Muiden ilmailuradiota käyttävien henkilöiden, kuten huoltohenkilöstön ja lentoasemalla toimivien merkinantajien, osalta säädösperustana on ilmailulain 47 §, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa lentoturvallisuuden varmistamiseksi tarkempia määräyksiä lupien kelpoisuusvaatimuksista, hakemisesta ja voimassaoloajoista. Ilmailulain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilma-alusten (mm. liittimien) ohjaajien osalta säädösperustana on kyseinen 9 §, jonka nojalla Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa 2 momentissa tarkoitettuja ilma-aluksia ja laitteita sekä miehittämättömiä ilma-alusjärjestelmiä, urheilulaskuvarjoa ja nousuvarjoa koskevia teknisiä, toiminnallisia sekä ohjaajalta edellytettävää tietoa, taitoa, kokemusta ja ikää koskevia määräyksiä.

Määräyksen PEL M2-93 vastainen toiminta voi lentomiestien osalta johtaa liikenteen palveluista annetun lain mukaisiin seuraamuksiin. Näitä ovat lain 245 §:n mukainen huomautus tai varoitus sekä henkilöluvan peruuttaminen, muuttaminen tai rajoittaminen lain 242 §:n mukaisesti. Traficom voi lain 255 §:n mukaisesti velvoittaa luvanhaltijan korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä sekä asettaa tällaisen päätöksen tehosteeksi uhkasakon. Muun ilmailuhenkilöstön osalta vastaavat säännökset sisältyvät ilmailulain 142–143 ja 151 §:ään. Jos toiminta on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisten turvallisuudelle, se voi olla rangaistavaa myös liikenneturvallisuuden vaarantamisena rikoslain 23 luvun 1 tai 2 §:n mukaisesti, joihin viitataan ilmailulain 175 §:ssä.

Määräyksen valmistelu

Määräyshanke käynnistettiin 9.11.2020 julkaistulla määräyshankepäättöksellä. Määräysmuutos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä. Määräysmuutoksesta järjestetään noin viiden viikon pituinen ulkoinen lausuntokierros samanaikaisesti ilmailun kielitaitovaatimuksia ja kielitaidon arviointia koskevan ilmailumääräyksen PEL M2-92 kanssa.

Lausuntopalaute

(lisätään lausuntokierroksen jälkeen)

Arvio määräyksen vaikutuksista

Tiettyjen määräyskohtien tarkentaminen ja päivittäminen helpottaa asiakkaiden toimintaa ja voi vähentää asiasta viranomaiselle tulevia kyselyitä. Rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta ja toisaalta EU-lainsäädäntöön perustuvia kielitaitovaatimuksia koskevien määräysten erottaminen toisistaan selkeyttää sääntelykokonaisuutta. Vaatimusten sisältö ei ole muuttunut aikaisemmasta, joten määräysmuutoksella ei ole suoria toiminnallisia tai taloudellisia vaikutuksia asiakkaille tai viranomaiselle.

Määräysmuutoksella ei ole vaikutuksia ympäristöön, tasa-arvoon tai esteettömyyteen.

Yksityiskohtaiset perustelut

Muutoksia on tehty määräyksen seuraaviin kohtiin:

- *Kohta 1, Soveltamisala:* Koska rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskeva, ITU:n radio-ohjesääntöön perustuva vaatimus on voimassa siitä riippumatta, vaaditaan henkilöiltä myös EU-sääntelyn mukainen kielitaitomerkinä, määräys PEL M2-93 on kokonaan erotettu määräyksestä PEL M2-92. Rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus vaaditaan kaikilta, jotka lähettävät ja vastaanottavat viestejä ilmailuradio-

puhelimella. Tästä syystä määräyksen PEL M2-93 soveltamisalaa on tarkistettu siten, että se kattaa kaikki lentolupakirjan haltijat, lennonjohtajaoppilaat, lennonjohtajat ja lennontiedottajat, minkä lisäksi se koskee kaikkia muita ilmailuradiotaajuuksia käyttäviä henkilöitä. Vastaavasti määräyksestä PEL M2-92 on poistettu kaikki päällekkäiset radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta koskevat vaatimukset. Radiopuhelimenhoitajan kelpuutus on sama riippumatta siitä, vaaditaanko henkilöltä sen lisäksi myös kielitaitomerkinä vai ei.

Kumottavan määräyksen kohta 1.3 on poistettu, koska määräyksessä PEL M2-92 ei enää määrätä rajoitetusta radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksesta. Määräyksessä PEL M2-92 aiemmin tarkoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus on sama kuin määräyksessä PEL M2-93 vaadittu, ITU:n radio-ohjesäännön mukainen kelpuutus. Uudeksi kohdaksi 1.3 on lisätty informatiivinen viittaus määräyksessä PEL M2-92 oleviin kielitaitomerkinä koskeviin vaatimuksiin. Kielitaitomerkinä vaaditaan EU-säännösten ja PEL M2-92:n mukaisesti vain tiettyjen lentolupakirjojen haltijoilta sekä lennonjohtajaoppilailta, lennonjohtajilta ja lennontiedottajilta.

Kumottavan määräyksen kohta 1.4 on poistettu. Kun rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus täyttää ITU:n radio-ohjesäännön mukaiset vaatimukset, se on voimassa kaikissa valtioissa, jotka ovat myöntäneet tai tunnustaneet sitä koskevan todistuksen (ITU Radio Regulations, Chapter VIII Aeronautical Services, 37 artikla, kohta 37.1). Myös ennen tämän määräyksen voimaantuloa myönnettyjen rajoitettujen radiopuhelimenhoitajan kelpuutusten katsotaan olevan voimassa myös ulkomailla edellä mainituin edellytyksin.

- *Kohta 2, Oikeudet ja rajoitukset:* Kohtaan 2.1 on lisätty tarkennus siitä, että pelkäänsä määräyksen PEL M2-93 mukaiset kelpuutusmerkinnät oikeuttavat käyttämään radiopuhelinta asianomaisilla kielillä vain niissä tapauksissa, joissa EU-sääntelyn ja määräyksen PEL M2-92 mukaista erillistä kielitaitomerkinä ei vaadita. Jos henkilö aikoo käyttää ilmailuradiopuhelinta englannin kielellä, hänen on aina suoritettava määräyksessä PEL M2-93 tarkoitettu ilmailuviestiliikennekoe englannin kielellä, riippumatta siitä vaaditaanko tämän lisäksi myös kielitaitomerkinä. Sama koskee vastaavasti suomenkielistä ilmailuviestiliikennekoetta.

Kohdasta 2.1 on poistettu maininta siitä, että kelpuutukset tulisi merkitä nimenomaan muodossa RT/F ja RT/E. Esimerkiksi EU:n lentomiehistöasetuksen 1178/2011 mukaisessa lupakirjamallissa merkintä ei ole tässä muodossa, vaan lupakirjan kohtaan XII pyydetään merkitsemään se kieli tai ne kielet, joilla lupakirjan haltija on osoittanut pätevyytensä käyttää ilma-aluksen radiopuhelinlaitteita.

Kohtaan 2.2 on korjattu, että ilma-aluksen radiopuhelinta saa käyttää ja ilmailun radiopuhelinliikenteessä käytettäväksi hyväksyttyä kieltä harjoitella myös sellainen lentolupakirjaa varten peruskoulutusta suorittava henkilö, jolla ei vielä ole radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta. Kohdassa 2.3 annetaan vastaava mahdollisuus lennonjohtajaksi tai lennontiedottajaksi koulutettaville henkilöille koulutustilanteessa. Aiemmin tämä mahdollisuus on mainittu vain määräyksessä PEL M2-92. Suomessa ilmaliikennepalvelussa käytettävät kielet ilmoitetaan Suomen ilmailukäsikirjassa (AIP Finland), osa GEN 3.4.

- *Kohta 3, Kelpuutuksen myöntäminen:* Kohdassa 3.2 on otettu huomioon koulutusorganisaatioiden ilmoituksenvaraisuus. EU:n lentomiehistöasetuksen 1178/2011 10 a artiklassa ja liitteessä VIII (osa DTO) sallitaan tiettyihin lupakirjoihin ja kelpuutuksiin tähtävään lento- ja teoriakoulutuksen antaminen viranomaiselle tehtävän ilmoituksen perusteella ilman koulutuslupaa. Samoin kansallisen sääntelyn alaista lentokoulutusta

koskeva määräys TRG M1-7 mahdollistaa koulutusorganisaatioiden ilmoituksenvaraisuuden. Sen sijaan määräyksessä TRG M1-11 (22.5.2015) tarkoitettu kansallinen koulutus rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta varten edellyttää edelleen koulutuslupaa.

Kohtaan 3.2 on lisätty maininta siitä, että koulutuksen on täytettävä ITU:n radio-ohjesäännön 37 artiklan 9 §:n mukaiset vaatimukset, sekä tiivistetty luettelo näiden vaatimusten sisällöstä. ITU:n radio-ohjesäännön vaatimusten mukaan rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuutus edellyttää tietojen ja pätevyyden osoittamista seuraavilla osa-alueilla: a) käytännön tiedot radiopuhelimen toiminnasta ja sen käyttöön liittyvistä menettelyistä, b) kyky lähettää ja vastaanottaa radiopuhelinsanomia asianmukaisesti jollakin ITU:n työkielistä, c) radiopuhelinliikennettä koskevien säännösten yleistuntemus ja tiedot erityisesti niistä säännöksistä, jotka liittyvät ihmisten elämän turvaamiseen (radio-ohjesäännön kohdat 37.26 - 37.29).

Kansallisessa määräyksessä TRG M1-11, Koulutus rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta varten, lähtökohtana on että radiopuhelinliikenteen koulutus annetaan erillisellä kurssilla. Sitä varten esitetään koulutusohje ja yksityiskohtainen luettelo opetettavista aineista ilmailutiedotuksessa TRG T1-17. Sen sijaan EU-sääntelyn mukaisessa lentäjien ja lennonjohtajien koulutuksessa radiopuhelinliikenne on yksi teoriakoulutukseen ja -kokeisiin sisältyvistä oppiaineista. Lennontiedottajien pohjakoulutuksesta määrätään kansallisen määräyksen ANS M1-7, Lennontiedottajan lupakirja ja koulutus, kohdassa 16.1, jossa luetellaan myös radiopuhelinliikenteeseen liittyviä oppiaineita.

EU-vaatimusten mukaiseen lentäjien (asetus 1178/2011) ja lennonjohtajien (asetus 2015/340) lupakirjakoulutukseen, sekä kansallisten vaatimusten mukaiseen lennontiedottajien lupakirjakoulutukseen (määräys ANS M1-7) ja rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuskoulutukseen (ohje TRG T1-17), kuuluvien oppiaineiden katsotaan täyttävän ITU:n radio-ohjesäännön mukaiset koulutus- ja koevaatimukset seuraavan taulukon mukaisesti:

ITU 37.27 a) käytännön tiedot radiopuhelimen toiminnasta ja sen käyttöön liittyvistä menettelyistä (practical knowledge of radiotelephone operation and procedure);			
(EU) 1178/2011	(EU) 2015/340	TRG T1-17	ANS M1-7
Ilma-aluksen yleistuntemus (järjestelmät) - Aircraft general knowledge (systems)	Laitteet ja järjestelmät - Equipment and systems	Ilma-aluksen radio- ja sähkölaitteet	Laitteet ja järjestelmät
ITU 37.28 b) kyky lähettää ja vastaanottaa radiopuhelinsanomia asianmukaisesti jollakin ITU:n työkielistä (ability to send correctly and to receive correctly by radiotelephone in one of the working languages of the Union);			
(EU) 1178/2011	(EU) 2015/340	TRG T1-17	ANS M1-7
Radiopuhelinliikenne - Communications	Ilmaliikenteen hallinta (radiopuhelinliikenne) - Air traffic management (radiotelephony)	Ilmailuviestiliikenne	Radiopuhelinfraseologia
37.29 c) radiopuhelinliikennettä koskevien säännösten yleistuntemus ja tiedot erityisesti niistä säännöksistä, jotka liittyvät ihmishengen turvaamiseen (general knowledge of the Regulations			

applying to radiotelephone communications and specifically of that part of those Regulations relating to the safety of life).			
(EU) 1178/2011	(EU) 2015/340	TRG T1-17	ANS M1-7
Ilmailun säädökset - Air law (and ATC procedures)	Ilmailun säädökset - Aviation law	Radiolaitteita ja niiden käyttöä koskevat määräykset	Ilmailun säädökset

Kohtaan 3.3 on siirretty rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen hakemista ja myöntämistä koskevat vaatimukset määräyksestä PEL M2-92. "Vastaavien vaatimusten täyttymisellä" viitataan siihen, että EU-lainsäädäntö ei edellytä erillistä radiopuhelimenhoitajan kurssia ja koetta, vaan radiopuhelinliikenteen koulutus on yksi osa teoriakoulutusta.

- *Kohta 4, Voimassaoloaika:* Kohtaan on lisätty tarkennus siitä, että niiden lupakirjanhaltijoiden osalta, joille vaaditaan rajoitetun radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen lisäksi erillinen kielitaitomerkintä EU-sääntelyn ja määräyksen PEL M2-92 mukaisesti, radiopuhelimenhoitajan kelpuutuksen mukaisia oikeuksia saa käyttää vain silloin, kun kielitaitomerkintä on voimassa.
- *Kohta 5, Poikkeukset:* Määräykseen on lisätty poikkeuskohta, joka mahdollistaa poikkeusten myöntämisen määräyksen vaatimuksista perustellusta syystä ja määräajaksi hakemuksen perusteella. Poikkeuskohdan sanamuoto vastaa muissa ilmailumääräyksissä käytettyä.

Muut määräyksen muutokset johtuvat säädösperustan päivittämisestä ilmailulainsäädännön uudistusten johdosta, rangaistus- ja seuraamussäännöksiä koskevan kohdan lisäämisestä sekä sanamuodon selkeyttämisestä.

Määräyksen aikataulu

Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan syksyllä 2021.

Määräyksestä viestiminen

Määräyshankepäätöksestä, lausuntokierroksesta ja muutetun määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille. Lisäksi tiedotetaan kohdennetusti harrasteilmailun ja lennonvarmistuksen koulutusorganisaatioille sekä radiopuhelinliikenteen koulutusluvan haltijoille. Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopalvelussa sekä Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ilmailumääräyskokoelmassa.

LIITTEET:

Kommenttikooste (*lisätään tarvittaessa lausuntokierroksen jälkeen*)